دەستی ئۆخەی

دەستی ئۆخەی

لەو کاتەوە بڕیاریان دا بڵێن (نەء) و بوونە تانەی یان گلێنەی، ورگ زلە چاو دەرپۆقیوەکەی دێکەیان، بۆ دووەمین جار کاتێ گەڕانەوە زنجەکانیان وەك خێوی ئەفسانەی کورد دەمی ڕەشیان لێ پەیدا بووبوو و هەناسەی دووکەڵاوییان ئەکرد بەقورگی شەوا.

هەریەکە لە تەنیشت زنجەکەی خۆیەوە ڕەپ وەستابوو لێوی قینییان دەکرۆشت سێبەرەکانیشیان لە دوایانەوە سەمای دەکرد. تەنیا مام (عەبدل) نەبێ وەك پینەی کەوەی لەسەر شان لابرابێ دەستی ئۆخەی ئەهێنا بەدڵا.

– گەر جاری پێشوویان وەکو ئەم جارە، چوار ڕاجە خانووەکەم بووایە بە خۆڵەمێش قەت ئەوەندە پەلار و توانجم بەردەکەوت؟... نە ئارەقی شەرمەزاریم دەڕژان و نە وەك نەفرەت لێکراو تەماشا دەکرام.

– کە هاتبێتنە ژوورەوە و فریا نەکەوتبێتن گوناهمان چییە؟

خێزانەکەی مام (عەبدل) هەزار جار ئەمەی بۆ هاوسێکان گێڕابووەوە ئەمە هەزار و یەك.

– ناحەقیان ناگرم... کێ بێ گومان نەکا...؟ لە سێ حەوشە کۆشکە بەرزەکەی مل شکاوەکە و وێرانبووەکەی من نەبێ، وەك خۆیان مابوونەوە.

ئەمەش مانگێك لەمەوبەر بوو...

کۆمەڵێ ڕەش و ڕووت لەبەر لووتی کابرای زگ ئاوساوە چاو دەرپۆقیوەکەی دێکەیان چەقین و لێڵاییان هێنایە بان چاوی و بۆ یەکەم جار لە ژیانیا هەرچی دەوت وەڵامەکەی

– نەء... نەء... نەء بوو.

– ... ...

– ئاوم سەرەوژوور کردووە.

– نەکراوە و نابێ

– کوتەکم دەوەن ئەهارێ

– دەتکەین بە دەوەن

(ناچار ملی خۆی شکاند)

***

هەفتەی نەخێر نەچووبوو، ئەوەی بۆیان مابووەوە لە ژێردەست و پاشماوەی کابرا ورگ زلە چاو دەرپۆقیوەکە، لە تەنیشت ماڵی خوا کۆمەڵە کرا، خشت و نیوێکیش لە گۆیسەبانەی ماڵی خوا بەرزتر کرایەوە، لە قیر تاشراوێکیان تۆپێ شقارتەی لە گیرفانی ژوور زرانییەوە دەرهێنا بەتەنیا (قلێ) دووکاری جێبەجێ کرد. کۆمەڵ کراوەکە و جگەرەکەی دەمی.

دووکەڵی خەست وەك قینی دەروونیان پێچی ئەخوارد، منارەکەی قووت دا... بۆ کرووز سەرسپییە ڕیش پانەکەی ڕاکێشا... وەك کابرای لە سەرشانی گرتبوو، دەمیشی ویردی بێ تاقەتی دەجوو... نێڵە نێڵی ئاگری دنیاداری و بێوەژن کۆشی کەمی نەکردبوو ئەم شانۆگەرییە لە گشت حەوشێکدا بەهەندێ زیاد و کەم دەبینرا، ئەمەیان لە ماڵی مام (عەبدل) ڕووی دا: –[لوولەی چەکێ بەر لە پۆستاڵی خاوەنەکەی گەیشتە داڵانەکە، بۆ ماوەیەك هەر لوولەی چەکەکە و پۆستاڵەکە دیاربوون. بوون بە سێ کەس

– خاوەنی ئەم ماڵە لە ماڵە؟

– نەخێر.

ئافرەتێك وەك حەوت کفنی دڕیبێ هەر ئەوەندە دەمی گۆی کرد، مێرد و ماڵی لە بیر نەبوو تەنیا نامووسی هەزار ساڵەی نەبێ. ویستی شتێ بڵێ زوانی لەرزی و لەسەر چۆك کەوت... ئەوەی پرسیارەکەی کرد لە ئافرەتەکە، دی هاوڕێکانی مریشکەکانیان بۆ ناگیررێ چوو بەهانایەوە هێشتا بۆیان نەگیرابوو فیرەی شاورێك گوێ قۆڵاغی کردنەوە، هەریەکە چاوێکیان لە ئافرەتەکە هەڵتەکان و بۆی دەرچوون.

دووکەڵی ئاگرەکەی تەنیشت ماڵی خوا لەگەڵ دووکەڵی زنجەکانی تر بوون بەیەك، لە ماڵی مام (عەبدل) خۆر گیرا تیشکی لێخن بوو وەك مانگی خڕ دەرکەوت، ڕیش پانەکەش لە تەنیشت ئاگرەکەوە هەر ویردی ئەجوو، تەنها لە حەوشەکەی مام (عەبدل) و قەڵای مل شکاوەکەوە دووکەڵ هەڵ نەئەستا. هەر لەبەر ئەمەش بوو گومانیان لێ کرد و خۆشی بەشەرمەزار دەزانی، تا ئەمجارەیان دەستی ئۆخەی هێنا بەدڵا.

هەر ماڵی لە جاری پێشووەوە زەل و قامیشی دوو (دارەڕا)یان قایم کردبوو، مام (عەبدل)یش لەگەڵ زەردەی خۆرا خۆی گەیاندە قامیشەڵان و زەلە چرەکەی دوور دێ پەیتا پەیتا پەنجەکەڵە شەقاربووەکەی ئەهێنا بەدەمە تەورەکەی دەستیدا چاوی چەقانە ڕێگاکەی تەنیشتی کە لە دێکەیانەوە دەهات و تا چاو بڕ بکا دیاربوو، تا لە دوور

شاخەکە قووتی دەدا، تا دەمی بگرێ تفێکی کرد کە نیوەی بەڵغەم بوو.

– تفو لەوەی ئەم ڕێگایەی کرد، بەڵام گورج پێکەنی کاتێ زانی (تفەکەی) بەرخۆی دەکەوێ (تازە ورگ زلەکە ئۆتۆمۆبیلی کڕیبوو لەگەڵ جووتیارەکاندا بەشدار بوو لە تاشینی)

زۆری پێ نەچوو، ئەوەندە زەل و قامیشی ڕمان گەر سێ جاری تریش خانووەکەی بسووتێ بۆ دارەڕای پەکی نەکەوێ.

نیسانی ١٩٧٠

گەشتی کوێری

نەیدەزانی بپارێتەوە، فێری نەبووبوو... دەست بەپشتێن کردنیشی پێ نەنگ بوو... بۆیە تا ئەم کاتە هەر دەسووڕایەوە. چەند یەك (لا) بی هەڵوێستت لە کاتی نائومێدیدا دەگۆڕێ... زۆری لە خۆی کرد هێمن بێ و کەمێکیش وتەکانی بۆنی پاڕانەوەی لێ بێ...

– دە وەرە نە بۆ خوا، نە بەپارەش ژوورێکت دەست نەکەوێ!؟

زیاتر لە ژمارەی ئەو کۆڵانانەی پێیا تێپەڕ بووبوو ئەمەی بۆ خۆی دووبارەی دەکردەوە بە بادا، میکرۆفۆنێ پڕ بەبۆڕییەکەی خەڵکی بانگ ئەکرد بۆ نوێژ.

(هەر لەم کاتەدا بوو، لە نزیك هاوینەهەوارەکەی پیرمام)

– ئەوەی لە سەرشانمە دەیکەم، بێ ئەوەی گوێ بدەمە ئەم و ئەو.

– ئەی ئەوانەی...

– ئەزانم نیازت چییە، ئەوەی لە ترسا لە ناو هەر کاروانێکا بن، زۆری پێ ناچێ بەجێی دێڵن.

بینایی خۆی ناوە بان بزەی ساوایەکەوە، ئێستاش وا بۆ ژوورێك ئەگەڕێ و کەس ئاوڕی لێ ناداتەوە.

کاتێ خۆی کرد بەشارەکەدا وای زانی هەموو باوەشی بۆ ئەگرنەوە، کەچی تائێستا ئەسووڕێتەوە!

کزەبایەك هەڵا و بۆنی چێشتی دا بە لووتیا، زیاتر هەستی بەماندوویەتی کرد، ڕەپ وەستا... گوێ قوڵاغ بووەوە.

– دە وەرە لەم شارە ژوورێکت دەست نەکەوێ!؟ ئەمجارەیان وتەکانی ناڕەزایی و نائومێدی بەیەکەوە دەردەبڕی.

(لەهەر دێیەك لام بدایە، بێ پرس ئەچوومە ژوورەوە... زۆریشم پێ خۆش بوو کە خۆم بەرە شڕێکم ڕادەخست)

(قسەی تۆیە زۆربەی دانیشتوانی شار ئاڵۆز دەبن سادەیی و ساکاریش لە نێو جووتیاراندایە) لە پڕ قیژەی منداڵێك لەگەڵ پێوەدانی دەرگایەك بەتوندی ڕایچەنی، وەکو پشکۆیەك بچزێنی بە لەشیا (ئازاری ئەو شەوەی هاتەوە یاد کە بۆ یەکجاری دونیای ڕۆشنی لێ بوو بە شەو) دەستی چەپی هێنا بەچاویا. هەنگاوەکانی گورج کردەوە. تا

دارەکەی دەستی پێی ڕاگەیاند کە بەردەمی دیوارە، کۆڵانەکە بەلای چەپا کردییە کێش، کۆمەڵی منالی لاسار کەوتنە دواى، زەلامێکی حەیتەش بەدیمەنەکە ڕیش خەنی دەکرد. منالێ ئالا لە باوکی.

– بۆچی دەگەڕێ؟

باوکی کردی بەگوێیدا و دووری خستەوە، لە دەم کەم کەس ئەبیستر (وەك قەرەجمان لێ هاتووە) چونکی بەبیر کەم کەسا دەهات بیر بکاتەوە!.

ڕۆژ نەبوو کۆچ و باری ماڵێکی ئاوارەی تازە خۆی نەکا بەشارەکەدا کەچی دانیشتوانی شار خۆیانیان لێ گێل ئەکرد.

ئافرەتێك منالەکانی داغان کرد، وەك بارێکی قورس لەسەر شان لابەی هەناسەیەکی هەڵکێشا، لە بەیانی زووەوە ئەگەڕێ کەس ئاوڕی لێ نەداوەتەوە، وا بەتەنگێوە نەهاتوون... ئومێدێکی پەیدا کرد.

– بەڕاستی سەیرە ئەوەی کوێر بێ ئەبێ دەسەڵاتی چی هەبێ؟

ئافرەتەکە بەدەم بنێشت جوونەوە بەکۆڵ هەڵگرێکی وت، کە هەردوو لاقی وەك ژمارەیەکی هەشتی گەورەی لێ کردبوو، سەریشی بۆ بارێ قشقل نواندبوو لە نێوان هەشتەکەوە دەیڕوانی، لەگەڵ نواندنی لە بارەکەی وەڵام ئافرەتەکەی داوە.

– خۆ بەچاو بیر ناکرێتەوە

– ئەوجا چاوم شتێکی لێ دێ مردنم پێ خۆشترە

– گوایە مردن چۆنە؟

ئەمجا ڕووی کردە کابرای کوێرە

– تۆ بلێی چی دڵێکتان خۆشە بەم شارە، کەوا ڕۆژ نییە ماڵ و کۆچێ ڕووی لێ نەکا؟

کابرا ڕووی کردە ئاستی ئەم دەنگە دەنگە و کەمێك بۆی هاتە پێشەوە ویستی وەڵامی بداتەوە – بەڵام خۆی تەپانە ژوورەوە–.

– کاتێ پاڵیان پێوە ناین و قورگمانیان پڕ کرد لە دووکەڵ، ئێرەم بەبیرا نەدەهات بڕوا دەکەی؟ شەو بوو لەگەڵ یەکێکی ترا بووم گەیشتینە نزیکتان، نیازمان وابوو لانەدەین بەڵام سەگ وەڕ و دەنگە دەنگ ختۆکەی داین دێ بەسورکان بووەکەی خۆمانی هێناوە یاد... ئەڵێن ژووری ئێرەش تاریکە. خۆم دەربەست تاریکی نایەم ڕاهاتووم، بەڵام

بەتەنگ هاوڕێکەمەوە دێم، کە لە بەیانی زووەوە بۆ نوێژکردن ڕۆیشتووە ڕەنگە نەگەڕێتەوە، ڕەنگە بڵێی ئەگەر ژوورتان دەس نەکەوت چی دەکەن؟ – لە دڵی خۆیا وای دانابوو کە بۆیە گوێی لێ دەگرێ هەستی جووڵاوە و جێی دەکاتەوە –. ئا ئەو حەلە ئەڕۆین و ئەڕۆین تا بیابانێك کە یەکێکی وێنەی خەڵکی ئەم شارەی تیانەبێ – بەتۆم نییە – لەوێ بە دەس بە چوکڵ بە قوم لە کەنار دەریایەکی سەوزا کووخێ دائەمەزرێنم... لەوێ هەموو شتێ بەئارەزووی خۆم ئەبێ... ئەو کاتە ئێوە هاتن کووخەکەی خۆم ئەدەم بەئێوە و یەکێکی تر دروست ئەکەم. ئەوەی سەیرە کەمێك پاش ئێستا کابرایەك ئەپرسێ: خەڵکی کوێی باشە وا زانیت... بەر لەویش چەند کەسێك بەچرپە هەمان پرسیاریان لێ کردم کە وتم:

– لە دێی سەوزەوە هاتووم. نەیانتوانی خۆیان ڕاگرن، ئەوەیان کردە بیانوو گوایە من کلۆڵم و تومەز بەجێیان هێشتووم منیش ویستم لەمە زیاتر بۆیان ڕوون کەمەوە گوایە کێ منی گەیاندە ئێرە و بۆچی و چۆن ئەوەندەم زانی بۆ خۆم باسەکە دەگێڕمەوە... وابزانم تۆش ڕۆیشتی! کە وەرام نەبوو بۆی دەرکەوت ئەم هەموو قسانەی بۆ خۆی گێڕاوەتەوە کەوتە ڕێ کۆڵانە تەسکەکە تا دەهات فراوان دەبوو، بەرەو دەرەوەی شار کوێرەی ڕادەکێشا... تا هەندێکیش دوورکەوتەوە هەر وای دەزانی ناو ماڵانە... لە ڕێ کە لایدا بەرەو شیوێکی قووڵ گل بووەوە تا تەوقی سەری بەفر داپۆشی... داپۆشینێکی وەها مەگەر خۆری بەهار تەرمەکەی دیار دا.

حوزەیرانی ١٩٧٠

شارەکەم و چڵکاو و پرسیارێک

چەشنی بیرێک... وەك شاکاری هونەرمەندێك، یان کۆمەڵ ئاسایی، کە لە پلەیەکی نزمەوە بۆ پلەیەکی بەرزتر، بەرە بەرە ئەڕوا پرسیارێك لە ناخی دەروونما، وەك تیشکی ناو کانی بنی ناوەتەوە.

پرسیارەکەم بەڕادەی تینوویتی (شاری گڕ) بۆ تیشك ئارەزووی تەقینەوەیەتی، بەڵام لە کێی بکەم – پیاو ئەبێ لە نزیك خۆیەوە دەست پێ بکا – لە پێشا لە خێزانەکەی خۆم... لە بیرم چوو پرسیارەکە وەخت و ناوەختی بۆ نییە، خۆی دەکردە زامەکانمەوە... خەوی شیرینی بەر لە بەیانمی ئەپچڕان... تا کاتی خوێندنیش لەگەڵ دێڕەکاندا ئەم سەر و ئەو سەری ئەکرد.

لاپەڕە شەست و نۆو حەفتام هەڵدایەوە لە کتێبەکەی دەستم بێ ئەوەی یەك دێڕ چییە تێ بگەم! پەنجەی شایەتمانم ناوە بان وشەیەکەوە، بێ ئەوەی سەر هەڵبڕم هەردوو گلێنەی چاوم چەقانە خێزانەکەم، بەو نیازەی پرسیارەکەمیان لێ بکەم.

مناڵە وردەکان گوێیان بۆ مناڵێکی دەساڵی شل کردبوو خەونێکی خۆی بۆ ئەگێڕانەوە، زۆر بەلامەوە سەیر بوو خەونەکەی لەو دیمەنە سەیرە ئەچوو، کە چەند مانگێك ئەبێ بەچاو دیم! لە پێشا ئەو دیمەنەم بەچەشنە وەرزشێکی تازە بابەت هاتە بەرچاو:

خەڵکێکی زۆر بەو چلەی زستانە کۆ کرابوونەوە. پاسەوان، ئاگاداری ئەو حەشامەتەیان خرابووە ئەستۆ – یەکێکیانم زۆرجار دیبوو – هەریەکەیان ئاگاداری لایەکیان پێ سپێررابوو، لە ناوەڕاستدا ئاگرێك کرابووەوە، یاساوڵەکەی تر هەرچی بناسایە لە شەقامەکەوە کێشی ئەکرد بۆلای ئاگرەکە، ئەبووە پاڵەپەستۆ، مەردمەکان کە درابوونە دەست ئەم یاساوڵەکەی تر، جێیان نەئەبووەوە، لە دەرگایەکی بچووکەوە بۆی دەرئەچوون، گێلانە بەپاڵەپەستۆی مەردمەکان پێئەکەنی، توند یەخەم گرت: کابرایەکی دەرەبەگ ڕقی لە مامۆستایەك بوو چونکە مناڵی جووتیارەکانی فێری خوێندن ئەکرد، لە ڕقا کابرای دەرەبەگ ناوی تانجێکەی نابوو ئەفەنی کە مامۆستاکەی دەبینی سێ جار تانجێکەی بەو ناوەی لێی نابوو دەپچڕی، ئەوەندەی ئەو دەرەبەگە ڕقم لێتە ئەزانی؟؟

گورج کتێبەکەم پێوەدا، بەیەك دوو هەنگاو خۆم گەیاندە شەقامەکە، بەو نیازەی هەر ناسیاوێکم تووش هات پرسیارەکەمی لێ بکەم... شەقامەکەی بەردەمم وەك مێشکی

زۆربەی لاوەکانمان هیچت تیا بەدی نەدەکرد، لە نێوان شەقامەکە و شۆستەکەی دیوی من چڵکاوی ماڵەکان یەکیان گرتبوو بۆڕ بۆڕێنیان (مسابقە) لەگەڵ دەکردم، گەیشتمە سەر کۆڵانێکی تەسك کابرایەك (ئۆغربڕی) لێ کردم، ڕۆژنامەیەکی کردبووە چەتر بۆ خۆی تا من ویستم پرسیارەکەمی لێ بکەم دوورکەوتەوە، پەلەی بوو. زانیم بانگیشی کەم ناگەڕێتەوە، لەم کاتەدا خۆزگەم بە(زۆربا) خواست کە منیش بمتوانایە بە سووڕدان و سەمایەك خەوشی دڵم دەربکردایە...

دیوارەکەی تەنیشتم تازە سپی کرابووەوە، لە هەندێ شوێن بۆیەکەی بەری دابوو ڕەش و چڵکن خۆی دەرخستبوو، (زۆر کەسم وەك دیوارەکە هاتە پێش چاو) تا دەهات بەرز دەبووەوە بەئاشکراش دیاربوو هێزی دابوو. گەیشتمە بەردەم گۆڕستانێك، مردووەکانی بەدەم قاقای پێکەنینەوە بە پوولەکانی دەستیان زرمەیان لە تەختەکەی بەردەمیان هەڵئەسان، هەندێك وەستام، زانیم وەڵامی پرسیارەکەی منیان پێ نادرێتەوە شیعرێکی (شێرکۆ)م کەوتە بیر، بە لۆقە گەڕامەوە بۆ ماڵەوە، پرسیارەکەمم خستە چوارچێوەی چیرۆکێکەوە پاش تەواوبوونی کەمێ حەسامەوە بەڵام کەوتمە خولیای ئەوە بۆ کوێی بنێرم؟

ئاداری ١٩٧١

ئەنجامی پەیامێك

ئەو دەنگوباسانەی کە هێسترسوارێك پێی ڕاگەیاندین، هەرچەندە هەموومانی دڵتەنگ کرد، بەڵام (قارەمان) لە هەموومان پتر پێی تێك چوو و ڕەنگی ئاڵۆزا! لەم کاتەدا کە هەموومان لە پەژارەدا بووین ویستم باسەکە بگۆڕم و تەمی ئەو پەیامە ناخۆشە لادەم وتم:

– لۆمەی ناکەم... لۆمەی قارەمان ناکەم کە پەشۆکاوە، دەسگیرانەکەی لەوێیەو پەژارەی ئەویەتی.

هەموو دایان لە قاقای پێکەنین، هەندێکیان پرسیان:

– بۆ تا ئێستا ئێمە نەمانزانیوە؟!.

بەڵام قارەمان ئەو تاسە بردبوویەوە ورتە لە دەمێوە نەهات. ئیتر بڵاوەمان لێ کرد.

قارەمان لە شوێنەکەی خۆی چوار مشقی دانیشتبوو... لێوەکانی هەڵقرچابوون، خێرا بەزمانی تەڕی دەکردن... هەر کە زمانی دەکێشایەوە وەك چەرمی بەر خۆرەتاوی هاوینی گەرمیان گرژ دەبووەوە و توێژی دەگرت... بەبێ هۆ دەسی دەهێنا بە جامانەکەیا ئەگەرچی دەقەکەی ئەشکان بەڵام نەدەپەرژا چاکی کاتەوە... پەیتا پەیتا دەسی دەهێنا بە چەکەکەی باوەشیا، گەلێ جاریش لە باوەشی دەکەوت... هەرچەنێ قارەمان گەلێ لەم هەواڵەی بیستبوو، وە هەرکە بیبیستایە لە لایەکەوە دەسدرێژییەك کراوە لێوی دەکرۆشت و سوێندی ئەخوارد کە تۆڵەیان لێ بکاتەوە بەڵام ئەمەی ئەمجارەیان خۆیشی سەری لێ دەرنەدەکرد! ئایا لەبەر ئەوەی دێی خۆیانە؟ بەڵام فەرقی چییە شۆڕش بەیەك چاو تەماشای هەموو لایەکی کردووە... ئەی دەسگیرانەکەی؟ خەمی دایکی بوو؟ جێی یادگاری منالییەتی؟ گەلێ دیمەنی ناخۆش دەهاتە بەرچاوی و مووچڕك بە لەشیا دەهات.

لەبەر خۆیەوە دەیوت:

– دایکم قەت توانای ئەوەی نییە بکەوێتە ئەو دەشتە... باوکمیان گرتووە... بەتایبەتی بەبۆنەی منەوە گەلێ ئازاری دەدەن. مێشکی ئەو دیمەنانەی هەڵنەئەگرت و سەری ڕادەوەشان.

[نەء... ڕەنگە خۆیان دەرباز کردبێ... زووتر ئاگایان بووەتەوە] لەم دەمەدا کەمێ ڕووی گەش دەبووەوە... بەڵام گورج ئەو بزەیە لەسەر لێوی دەوەری دیمەنی دێکە دەهاتە بەرچاوی (ئەوە ماڵی مەلا عەولایە دووکەڵی ڕەشی لێ بەرز ئەبێتەوە... [بەڵام بابیکەن] – ئەم وشەی، دواییەی بەتوندی ئەوت –. دەمێك لێوی ئەبرد بەدەما و دەمێکیش شانی هەڵئەتەکان – وەك یەکێ دەربەست شتێ نەبێ – عەبەی شوانمان ئاگای لەو کوسەکارییە نییە، هـ هـ ئێوارە بێ خۆتەن خۆی ئەکا بەدێدا... ئای مەڕە عەبسەکە تۆش خوات لەگەڵ... بەڵام ڕەنگە ئاگاداری بکەنەوە).

[برادەران بابێن... برادە...ران با... بێن]

ئەم بانگەوازە لەو خەیاڵانە دەری هێنا. سەری بەرز کردەوە وەك شێت ڕاپەڕی. پشتێنەکەی بەسەر ڕانیا شوڕ بووبووەوە، دەستی برد پێچێکی دا بە قەدە باریکەکەیا بەرەو بانگەوازەکە کەوتە ڕێ، [هەی... من چیمە؟ پێم لە شوێنم نایەت...! ڕەنگە بۆ ئەوەی بڕۆین – نیازی بەرەو دێکەی خۆیان بوو–].

بەتووڕەییەوە دەستی دا بە چەکەکەیدا، [ئای کە چییان پێ بکەم بەڵام دەترسم بۆ لایەکی تر ڕەوانە بکرێن،... باشە کەی من ئەم چەن و چوونەم کردە؟ با بۆ ناو ئاگرم بەرن... ئەی دێکەمان؟]

خەیاڵێ ڕەش بیری داگرت... [ئەگەر بۆ ئەوێ – دێکەی خۆیان – نەبێ ئەڵێم نەخۆشم... ناڕۆم] بزەیەکی تەماوی کەوتە سەر لێوی... هەروەکو یەکێ پێی بڵێ: مەڕۆ... دایکت... مەڕەکان... دەسگیرانەکەت. ترس زاڵ بوو بەسەریا و بڕیاری دا نەڕوا لەگەڵیانا ئەگەر بێت و بەرەو لایەکی تر بڕۆن...

– مامۆستا نازانم چیمە؟ گیانم دەلەرزێ... چاوم کوت نابینێ ئەمڕۆ لێرە ئەمێنم سبەی ئەگەم پیاتانا... کەوتنە ڕێ... ڕێگاکە لە ژێر پێی تەپۆڵکەیەکا وەك توولەمار کشابوو، لەوێشەوە بەتوندی چەمابووەوە بۆ پشت گردەکە، بەرە بەرە دەنگی سروودەکە و زرمەی پێیان کز ئەبوو، ئەوەندەی پێ نەچوو ئەویش نەما. دوو فرمێسك کەوتە سەر سمێڵە زەردەکەی، هێواش هێواش بەرەو مزگەوتی دێیەکە ڕۆیشت... لەوێ نوێژی عەسری کرد... هەر کە لە نوێژەکەی بووەوە کڵاشەکەی هەڵکێشا و پێی لێ هەڵگرت بەرەو دێکەی خۆیان لەبەر هەندێ هۆ لاڕێی گرت... دنیا کپ بوو لە خشپەی پێی و زریوەی مەلێك کە بە بان لانەکەیا ئەهات و ئەچوو، دەنگی جووتیارێکی دوور کە [دەی] لە

ولاخەکانی ئەکرد و جار نەجاریش بەئاوازێکی خۆش گۆرانی ئەوت هیچی تری نەئەهاتە گوێ... تا چاو بڕ ئەکا لەبەر دەمیەوە ڕاستی بوو... لە دوور یەك دوو دێ دیار بوون، لە یەکێکیانەوە باریکە دووکەڵی شینی کاڵ چووبوو بەئاسمانا... چاوی ئاسمانیش کز بووبوو بەرەو ئاوابوون دەڕۆیشت، لە پەڵە هەورێکی ڕەش زیاتر کە لە دەمکە لمانی گرتبوو هەورت بەئاسمانەوە نەئەبینی...

زۆرجار ڕائەوەستا و ئەم پرسیارەی لە خۆی دەکرد [من بۆ کوێ ئەچم؟] بەڵام وەك یەکێ لە دواوە پاڵی پێوەنێ دووبارە دەکەوتە ڕێ. [دایکم... دەسگیرانەکەم... دەغڵەکانم، وازدێنم بەسە ئیتر] دای بەلای پارچەیە دەغڵدا یەك دوو ئافرەت خەریکی بژارکردن بوون [ئەم خەلەیە خۆم تۆم کرد بۆیان، لەسەر بڕیاری مامۆستا [ن] کە ئەبێ هەر پێشمەرگەیەك ڕۆژێ یارمەتی جووتیارەکان بدا، جائێستا چیمە بەسەریانەوە] هەر بەدەم ڕێکردنەوە گەلێ سەرزەنشتی خۆی ئەکرد [چۆن لە ڕووم دێ وازبێنم، شوورەییە با بگەڕێمەوە چاترە قیروسیا لە دێکەمان... باشە وا گەڕامەوە خۆ دەبێ هیچمان لێ نەکەن؟]. جارێکی تر وەستا تەمای بوو پای لێ هەڵکا بەرەو دواوە. بەڵام ئەمجارەش ترسنۆکی زاڵتربوو بەدەم ئەم خەیاڵانەوە گەیشتە سەر کەلەکەی کە ئەڕوانێتە سەر دێکەیان. خۆر لە نێوەی زیاتر شارابووەوە. خۆی دا بەزەویدا، ڕەوە پاسارییەك بە زریوە زریو بە بان سەریا تێپەڕ بوون بەرەو ئەولا... لە لای ژوورەوەی دەنگێ هاتە گوێی – ڕەنگە جووتیارێ یاشوانی دێیەکی تری ئەو نزیکانە بووبێ – بێرە بـــ... ێرەوە... پاشماوەی وتەکانی تری نەئەبیست کە بانگی لە هاورێیەکی ئەکرد، مووچڕکێك بەلەشیا هات... زەق زەق لەسەر کەلەکەوە ئەیڕوانییە دێکەیان... دەستێکی هێنا بەدەم و چاویا وەك بڕوای بەچاوی خۆی نەبێ وا!. [بڵێی لە ماندوو بوونا چاوم ڕێشکەوپێشکە ئەکا]. تەزوویەکی سارد لەشی داگرت، کە دی هێشتا دووکەڵ لە خانوویەکەوە بەئاستەم و تەمەڵانە ئەچێت بەئاسمانا، لە سەرەوە باڵە زەلامێك دیوارەکان ڕەش هەڵگەڕابوون... کشومات و چۆڵ... کردی بە چەکەکەیا و وەك شێت داپەڕی... جامانەکەی لە سەری داماڵا. ئالاندی بەملیا... کەوتە لۆقە، نەوەستا تا لای برادەرەکانی... هەموو سەرسام و دۆش دامان کاتێ دییان [قارەمان] وەك شێت بەرەو مامۆستا [ن] ڕۆیشت و دەستی کردە پشتێنەکەیا و وەك کوڕ کوژراو دای لە پرمەی گریان... تا کەمێ کوڵی گریانی دامردەوە... نیاز و خەیاڵی خۆی بۆ گێڕانەوە. ئێمەش گوێمان بۆ شل کردبوو بڕوامان نەئەکرد–

ئەیلوولی ١٩٦٨

ڕێگای ڕاستی

تفت هەڵدایەتە ئاسمان ئەیبەست. شەوێکی ساردی کانوون، تازە باران کردبوویەوە، لەوەشتەوە بایەکی توند هەڵی کردبوو... لە چەند لاوە هەورە خۆڵەمێشییە ڕەنگاوییەکان دەلاقەی گەورە گەورەی تێ کەوتبوو ئەستێرەکان پاك و پرشنگدار دەرکەوتبوون، بەڵام ئەوەندەی پێ نەئەچوو هەورەکە کە درابووە بەر پاڵ و بەرەو ئەولا، دای ئەپۆشین، کەچی لە لایەکی ترەوە، بڕێك ئەستێرەی تر دەرئەکەوتن، هەر وەك بڵێ هەموو شتێ بەنۆرەیە... خوڕەی ئاو لە هەموو لایەکەوە ئەهات لە گرد و دۆڵەکانەوە یەکیان ئەگرت و ئەبوون بە سێڵاو... دەروێش عومەریش بەم شەوە ساردە بۆ ئەوە هاتووە، ئەو ئاوە بەفیڕۆ نەڕوات، سکرێ ببەستێ تا سوار بێتە خەلەکەی و وەزنە شکارتەکەی پێ ئاودا، لاچاکی کەواکەی لە پشتێنە جەرسەکەی توند کردبوو، بەپێی پەتی ناو ئەو قوڕ و ئاوە شولەی ئەوەشان.

– ئاوا بەربەست هەموو شتێ ئەکرێ.

بێڵەکەی توند کرد لە زەوی... پێی نایە سەر ئەسپەرەکەوە... دەنگی [تەپڵ] هێزی پێی نەهێشت دڵی گوشرا... تاس بردییەوە بۆ ماوەیەك وەکو یەکێك بیر لە هیچ نەکاتەوە و بۆ بەردەم بڕوانێ وشك بووە ناوچەوانی بەو ساردە نشت لە ئارەق.

– پێرار هەر لەم کاتانە

پێی لەسەر ئەسپەرەکە خلیسکا.

– دوو ساڵە خۆم بەپیاو نازانم... لە دیوەخان و مەجلیسا چوکڵ لە زەوی ئەدەم... خوا گەورەیە.

دەستی لە بێڵەکە بەردا و ڕووی کردە ئاسمان:

– ئەوەی بەپێچەوانەی داخوازی تۆ جووڵابێتەوە دوور لەوەیە و گیرفان پڕە ئەوە کوێخا ئەوە ئازاد – ئەڵێن لە گوێکەش ئەخوا – چیم کردبوو، تۆبە خوایە.

دووبارە دەستی کردە شووله وەشاندن بەڵام دەنگی تەپڵەکە تا ئەهات باشتر ئەبیسترا – ڕەنگە لەو کاتەدا حاڵیان لێ هاتبێ – بەئاشکرا دەروێش عومەر گوێی لێ بوو، لەگەڵ دارەکانی دەستیان کە ئەیانماڵی بەتەپڵەکەدا دڵی لێی ئەدا... وەکو قوڕ و چلپاوەکەی بەردەمی، مێشکی لێخن بوو. گەلێ بیری تەماوی بەمێشکیا تێپەڕی: خۆی بکوژێ بە

بێڵەکەی؟ خۆ کوشتن دەرچوونە لە فرمانی خوا.

[مرۆڤ نازانێ تا ئەمرێ چی بەسەردێ، چەند جار ژیانی ئەگۆڕێ ئەمڕۆ کارێك بەباش ئەزانی سبەی لێی دوور ئەکەوێتەوە. مرۆڤ خۆی و بیرکردنەوەی لە گۆڕاندایە... هەرگیز بڕوای کوێرانە بە شتێ نەدەی... پشت بەهیچ شتێ نەبەستی... ئەو کارەی هاتە پێشەوە – ئەگەر هات – چەند ساتێك ئاساییانە لەگەڵیابە بەڕۆیشتنی بیری لێ مەکەرەوە –

– ئەوسا بەم وتانەی مامۆستای دێکە پێکەنینم ئەهات. ئەو دەمە ئەمیش هەڵپەی ئەوەی بوو:

دەروێش کۆبکاتەوە لە دێکە: [هەر نەبێ هەفتەی جارێکیش کۆڕی زکر ببەسترێ و بۆ ماڵێ شێخ ماڵی سێ قسناخ گەنم لە خەلە و خەرمان حەلاڵێتی] ئەو تاسە بردبوویەوە بەری نەدابوو... گەلێ شت هاتە بیریا هەموویانی قرچە شکێن ئەکرد و بەنیوەچڵی بەرێیانی ئەخست... بەلاّم ئەوەی زۆر باش لە بیرە کە چۆن گەلێ لاو ڕووی نەدابێ و چۆن بەهەزار حاڵ و هەرچی چۆنی بێ دە کەسێکی پێکەوە نا هەموو شەوی هەینییەك لە ماڵی خەلیفە عەلی کۆڕی زکریان ئەبەست... تا خەرمان... خەلیفە کەریم هاتبوو خەلە و دان گردەوەکا بۆ ماڵی شێخ، خەلیفەش بڕوایە بۆ هەر ماڵێ وا ئەزانرا ئەو ماڵە بەرەکەتی تێ ئەڕژێ... ئێوارە بوو بەمێوان دەروێش عومەر. شەو ناردی بۆ دێیەکی نزیك، کاتێ گەڕایەوە هەموو شتێکی بەچاو دی.

– نامەرد.

بەو ساردە هەستی بەگەرمی فرمێسکی چاوی کرد.

– حەبەم لە کۆڵ کردەوە... حەبەی بەسزمان گوناهی نەبوو. کەڵەگاکە ماوە لەو کاتەدا ئاوی شیو و دۆڵەکان یەکیان گرتبوو، سکرە

بچکۆڵەکەی دەروێش عومەریان دامالیبوو، لە هۆڵ سکرا نەما... خەلیفەی هاتە بەرچاو کەوا لە دێکە دەستی ناوەتە بان زەرگەکەیەوە

خەریکە حاڵی لێ بێ. بێڵەکەی بە تووڕەییەوە خستە سەر شانی کەمێ وەستا...

– نەء... نەمانیان لەوەدایە مریدەکانیان لێ بکەمەوە.

ئایاری ١٩٦٨

ناسنامە و قۆچانی ڕەش

١

– نیازت چییە؟

– دەبمە دڵۆپێ لەو لێشاوەی کە کنە ئەکا لە شکری زۆرداری بەنیازی ڕامالّین و تەفروتووناکردنی... دەبمە پشکۆ گڕ بەرئەدەم لەو پیوەی کە بەتیکەی من و تۆ دروست بووە و ئەو تاریکاییەی ئێوە لە ناویان ڕابماڵرێ.

– تێ ناگام لێت... ورێنە ئەکەی؟

– ڕاستەکەی هەموو وتەیەك لەگەڵ زاتی ئێوەدا نەگونجێ بە ورێنەی ئەژمێرن... بەڵام من ئەوەی دەیلێم زاتیش ئەکەم بیسەلمێنم.

– تەمەنی پەنجا ساڵیم کەڵکی دەربەدەری پێوە نەهێشتووم، وەکو جاران سەپانێکە بکە و سەرمان سووك بکە.

– بۆ ئەوەی ژیانی لە مەولامان وەك ئەوەی پێشوو نەبێ بڕیارێکە داومە گەڕانەوەی نییە.

خەڵك خەوتێنێ درەنگ بڕیارەکەی سەلمان... سەگ وەڕی دێ دەستی پێ کرد... بەڵام ڕۆیشت.

٢

هێشتا سێ شەوی مابوو بۆ مانگی تار وەك یاری کڵاوێن ورگنە چاو دەرپۆقێوەکەی دێکە کەوتە ناو دێ، ئەو نەء... ئەمیش نەء... فلان و حەمەی کەریم... هەڵی بژارندە دەستە گوڵ بۆ سەپانێکەی ئەمساڵ... بەڵام کاکە (حەمە) بڕیاری خۆی بەجێ هێنا... زۆریان واقی وڕما دەماری پیاوەتی هەندێکیانیشی گرت، بە هەموویانشی سەلمان وشەی [نەء] هەیە...

٣

مام (کەریم) لە شارێکی پڕ پیت و بێ بەهار و زۆربەی دانیشتوانی لە برسا ماندوو و لە یەکێ لە گەڕەکە قوڕەکانی، بووە خاوەن کولبەیەك – بۆ یەکەم جار لە ژیانیا بووە خاوەن شتێك – دەوروپشتی هەمووی مام (کەریم)ن ئەگەر بێت و یەکێك – گەر هەبێ – یەکە

یـەکـە ژیـانـیـان بـنـووسیٚ بـەکـوردیـیـەکـی ڕەوان بـیٚ کـەم و زیـاد لـە یـەك دەچـن، نـەخـۆشیـیـەکـانـیـان... سیپـاڵـی بـەریـان. تـا خـواردنـی ڕۆژانـەیـان... ئـەوەی سەیرە نـان پەیداکردن و گوزەرانیشیان هەر لە یەك دەچن، ئەوەتا ئەمیش بووە خاوەن سەبەتەیەك و عارەبانەیەکی دەست، کاتیٚ لە گەڕان بێزار دەبوو، لە تەنیشت دەرگای کولبەکەی چوار مشقی بۆی دائەنیشت، چاوی لە ڕۆژانەی مناڵەکان بوو، چووبووە خووی وردیلەکانەوە، بەهۆش و هەستیوە بەشداری یارێکانیانی دەکرد بەتایبەتی ئەو یارییەی کە هەندیٚ جار بزە و خەندەی ئومێدی ئەخستە دڵیەوە، هەندیٚ جاریش دەیهێنایەوە جیهانی ڕاستەقینەی بیٚ ئەوەی لە دەسەڵاتیا بیٚ وەك کوڵوە بەفر لە دەروونیا بیٚ لەشی ئەنیشت لە ئاو، ئەبوونە دوو بڕەوە، لاسایی ئەو لافاوە و ئەو سکرەیان ئەکردەوە کە تاقانەکەی مەبەستی بوو..
مام (کەریم) لە دڵی خۆیەوە یەکێکیانی دەسنیشان ئەکرد و بە(حەمە)ی کوڕی دائەنا، وا ئـەبـوو بـە جـوولانـەوەیـەکی هونـەرمـەندانـە (حـەمـە)ی منـاڵ خـۆی ئـەپـێکا ئـەم لـێرەوە بەرچاوی تەمی ئەکرد و لەسەر یەکە ناوی خوای دەهێنا... ڕۆژێکیان هەموویان بوون بەیەك و بەرامبەر هەندیٚ قوتکە خۆڵ وەستان.

٤

گەڕەك ئاسایی نییە... وردیلەکان یاری ناکەن... هەر عارەبانەی دەستە پروپیتاڵ و مناڵ بـەسەریـەوەیـە بـەشپرزەیی لـە قیرەکـە بـەرەو کۆلانـەکـانـی ئـەودیـو دەپـەڕنـەوە... هـەندیٚ عارەبانە بەدەست، بەرەو برە ماڵەکەی سەر گردەکەی ناو شار خۆیان کوتا، چنگ لەسەر شان کەوتن لێیان بەرەو دواوە.

نەڕە نەڕی گرێدەر نزیك دەبووەوە، بووە سەرەتای ئەیلول (لەبەر تۆز) گرێدەرەکان وەك ولاخیٚ شەڕە قـۆچ بکـەن گـوڕیـان ئـەسەنـد لـە گـەڕانـەوەیـاندا زرمـەیـان لـە پیرە دیـوار هەڵئەسان، مام (کەریم) پارچە کاغەزێکی نیشان دا و پڕ بەدەم هاواری کرد، بەڵام لە هاڕەی گرێدەر بەحاڵ دەنگی خۆی ئەبیستەوە، پارچە کاغەزەکەی دەستیان فڕیٚ دایە زەوی و گرێدەرەکان پڕ بانیان دا.

- قۆچان ڕەش بوو، بۆ خاتر خوا قۆچانەکەم.
- .....

کە دی وەرام نییە، بەنائومێدی و ساکارییەوە وتی:

- خۆ دەڵێن لێرە ئاغا نییە و کەس ناتوانیٚ دەرتکات...

٥

وەك یەك وان... تا لە کۆچ کردنیشا وەك یەك وان. خۆی کوتا بەرەو ناوەوەی شار، لە ناو بازاڕێکی درێژا خانێکی کردبووە چاو، خانەکەی بڕی، ژووری ڕەش هەڵگەڕاوەی لە تەنیشت یەکەوەی تیادابوو دانیشتوانی پێڵاوی خەڵکیان دەسڕی مام (کەریم) بەهۆی ناسیاوییەوە ژوورێکی چنگ کەوت، تۆز و خۆڵی کولبەکەی لە خۆی نەتەکانبووەوە بڕێ چەك بەدەست هەموویانی خزانە ناو لۆرییەکەوە،

– کوا ناسنامەکەت؟

– نیمە

– ڕاوەستە،

– تۆ؟

– نیمە

– ڕاوەستە

نۆرە هاتە سەر مام (کەریم)

– تۆ؟

– لای کوڕەکەمەوەیە

– لە کوێیە؟

نەیتوانی وەرامیان بداتەوە.

٦

لە ساڵی هەزار و نۆسەد و سی و پێنجەوە تا ئەمڕۆ – مەبەست لە ئەمڕۆ ساڵی ڕماندنی خانووەکەی مام کەریمە – ئەکاتە بیست و حەوت ساڵ، بیست هەشت ساڵ بەر لە ئەمڕۆ لەگەڵ ئەمڕۆدا وەك یەکن.

مام [کەریم ڕاستی فەرموو ناسنامەکەی لای کوڕەکەیەتی.]

تێبینی: کولبەکەی مام کەریم و هاوڕێکانی لە ژێر پێدا پەسکاوەتەوە و بوونەتە تەپوڵکەیەك پێویستی بەگرێدەری تر هەیە.

تشرینی دووەمی١٩٧١

دیارییەکی پەسەند نەکراو

[لە من (ژن)ترن و لە تەزبیح ڕاکێشانن و کوڕی مزگەوت زیاتر هیچی ترتان لە دەس نایە، بەتۆزقاڵ چییە شەرم نامگرێ کە بەرامبەرتان ئەم ڕەفتارە ئەکەم... چوار مانگی ڕەبەقە دیارییەکی شەرمەزاریم پێیە، لەمە زیاتر ئارام ناگرم و ئۆقرەم لێ بڕا، دێیەکی چلماڵی لە پەنجا حەیتە پتری تیایە پڕکێشیتان نەکرد و زاتتان نەنایە بەر خۆتان منتان نارد، تا بۆ کرێی ڕێگاکەشم حاجێکانتان دەستیان نەکرد بە باخەڵا، پارەی مامر و هێلکەم لەگەڵ خۆما برد... چاوم لێ زەق مەکەنەوە هێمن بن با پێتان نیشان دەم]:

سەر تا دامان، کراسە چیتەکەی یەخەدڕ کرد، پێستی زیوینی سکی کەوتە دەر، بەشێوەیەك قووت دیاربوو نیشانەی ئابڕووچوونی لە نەشارەزاترین کەسەوە دیاربوو... هەموو وەك خۆڵی گۆڕستان بێژرابێ بەسەریانا چرکەیان نەکرد و ملیان شۆڕ بووەوە بەسەر چۆکیانا هەندێکیانیش بێ ئەوەی سەیری ئافرەتەکە بکا کوڕەکەی بەجێ هێشت، بەڵام نارەزایی و تووڕەیی لە ناوچەوانیانا ئەباری...

یەکێ لەو کۆمەڵە دەنگ و باسانە کە کوڕی، سێبەری مزگەوت بڵاوی کردەوە (عەلی) لە بەغدایە. کرێی ڕێگاکەی پارەی هێك و مامرەو ئەمە دوویین جارە لە ژیانیا سواری خۆشڕەو بێ بەرەو بەغدا، جاری یەکەمیان تازە گوێزرابووەوە بۆ (عەلی) وەکو ئەڵێن «هەم زیارەت هەم تجارەت» زیارەتی مەرقەدەکانیان بەجێ هێناو یەك دوو ڕۆژیش لە ماڵی (خۆشەی) برای مانەوە، کە هەر لە ساڵ جۆ جەرمەکەوە هاتبووە بەغدا... ئەمجارەیان لەگەڵ (فەرهاد)دا بۆ سۆراخی (عەلی) هاتوون. هەفتەی فەرهاد نەچووبوو گیرا، وا تەمەنی بۆ ساڵێ ئەڕوا...

لە ئۆتۆمۆبیلەکە دابەزی سەری هاتە گێژ... قەڵەباڵغی وای نەدیوە... (ئەو جارەش لێرە دابەزین). شارەزای کام شوێنی بەغدا نەبوو. وا وردە وردە هەنگاو ئەنێ... بە نابەدڵی هەنگاو ئەنێ... نەیئەزانێ بۆ کوێ بڕوا. کەچی قاچی ئەجووڵانەوە و پەیتا پەیتا تەماشای ڕاست و چەپی ئەکرد... چەند جارێ شانی لە هاتوچۆکەڕان ئەکەوت و بۆڵەیەکی ئەبیست، (شێخ مەرقەدی شێخ) لەبەر خۆیەوە یەك دووجار وتییەوە ئەو ترس و خەمەی ڕوومەتی ئاوێتەیان بوو کاتێ شێخی کەوتە یاد ئاڵ بووەوە. لە یەك دوو کەسی پرسی:

– شێخ لە کوێیە؟

بەسەر ڕاوەشاندنێك و شان هەڵتەكان وەرامیان ئەدایەوە.

دووبارە ئەو ڕۆژەی كەوتە یاد كە لەگەڵ (عەلی)ی مێردیا بەگوڵە گوڵ و خۆشی هاتبوون بۆ بەغدا... بەڵام ئەمجارە هاتووە گوایە بڕواتە ماڵ (خۆشە)ی برای و پێكەوە هەواڵێكی بپرسن.

كۆرپەكەی باوەشی گوێزایەوە بۆ ئەو شانی تری و لەپڕ ترس و غەمێك دایگرت، تەنی نشت لە ئارەقی سارد، ئارەزووی گریانی كرد... بێ ئەوەی لە دەسەڵاتیا بێ یەك دوو فرمێسك كەوتە سەر ڕوومەتی. هەستی ئەكرد تا بەرەو بەردەم بڕوا ئۆتۆمۆبیل و هاتوچۆكەران زیاد ئەكەن و دەنگە دەنگ گوێ كەڕ ئەكەن.

– ئەو جارەش وا بزانم هەر لێرەوە تێپەڕ بووین.

بەمە دڵی خۆی دایەوە و كەمێ سەبووری هات... بۆ ماوەیەكی تر ڕۆیشت... گڵۆپی سەر شەقامەكان و كۆگاكان سەوز و سوور و سپی هەڵكرابوون... گڵۆپەكان تا ئەهات تیشكیان بەهێز ئەبوو –یا لەبەر چاوی ئەو وا دیار بوو– ترسێكی سامناك دایگرت و لەشی هاتە لەرزین... بۆ یەكەم جار هەستی كرد وێڵ بووە... گریان قورگی گرت... تفی بۆ قووت نەئەدرا یەك دوو جار لەسەر یەكە... وەك یەكێ لە ترسی شتێك ڕابكا، تەماشای دەورووپشتی خۆی كرد... دواجار وەك نەخۆشێكی فێدار زەق ڕوانییە شەقام و هاتوچۆكەران بێ ئەوەی چاو بپركێنێ... ڕاست و چەپی وەك یەك هاتە پێش چاو و هەروەك هەمووی بەسەر سەریا تێپەڕ ببن سەری گڤەی ئەهات و چەخماغەی ئەدا... مناڵەكەی باوەشی وەك هەستی بە پەشۆكاوی و داماوی دایكی كردبێ زریكەیەكی بۆ كرد... خۆی نووسان بەسنگی دایكییەوە. گورج گواستییەوە بۆ ئەو شانی، لەگەڵ گواستنەوەیدا سوورێكی خوارد و كەوتە ڕێ بەڵام بێ ئەوەی بزانێ ئەمجارە بۆ دواوە. ئەوەندە هات و ڕۆیشت بەشەقامەكاندا تالە پێ كەوت و هێزی لەبەر نەما و هەرچەندە پرسیاری (شێخ)ی ئەكرد هەموو یەك وەڵامیان ئەدایەوە.

بەرەبەرەش شەقامەكە ئەو قەڵەباڵغەی نەما... لەسەر شەقامەكە پاڵی دا بەدەرەبانەی كۆگایەكەوە... شەقامەكە چۆڵ بوو... تاك و تەرا هاتوچۆكەران تێپەڕ ئەبوون، تا هەندێكیان بە دەروەزەكەریان زانی یەك دوو پارچە پارەیان فڕێدایە داوێنی... بەتەواوەتی شەقامەكە چۆڵ بوو ناو بەناو نەبێ بەتوندی ئۆتۆمۆبیلێك تێپەڕ ئەبوو لە دڵی خۆیا بڕیاری دا تا بەیانی لەسەر شەقامەكە دانیشێ... بەڵام بێ ئەوەی خۆیشی

بزانێ بۆ هەستا و بەشەقامەکەدا کەوتە ڕێ، کات درەنگ بوو... لە پڕ ئۆتۆمبێلێك لە دوایەوە وەستا و یەك دوو پۆلیس لێی دابەزین یەك دوو جار بانگیان کرد، بەڵام ئەم تێ نەئەگەیشت، تا یەکێکیان توند شانی گرت، ڕاچڵەکی لێی پرسی بۆ بەم درەنگەشەوە ئەگەڕێی؟ وایان زانی داوێن پیسە. بەڵام هیچ تێ نەئەگەیشت، خۆی بە عاباکەی پێچایەوە و وتی:

– هاتووم بۆ ماڵی برای مێردەکەم، کە نزیك [شێخە] و بەیانیش ئەڕۆم بۆ لای [عەلی]ی باوکی ئەم کوڕەی باوەشم، لە بەندیخانەیە لێرە...

یەکێکیان بە قاقای پێکەنین ڕووی کردە هاوڕێکانی:

– کوردییە!

قۆڵیان ڕاکێشا بۆ ناو ئۆتۆمۆبێلەکە قیژەیەکی بۆ کرد و خۆی ڕاپسکان شوفێرەکە دابەزی و بەئیشارەت تێی گەیاند کە ئەیانەوێ یارمەتی بدەن، وەك یەکێ واقی وڕ بمێنێ زوبانی حەپەسابێ، هیچی بۆ نەهات وەك شێت سەیری دەمیان ئەکرد. بردیان بۆ لای [معاونێك] لە پشت مێزێکەوە دانشتبوو هەر کە دی ئافرەتێکی باڵا بەرزی جوانکیلەیان هێنایە ژوورەوە هەستایە سەر پێ، بە پەنجە پۆلیسەکانی دەرکردە دەرەوە، بەنیازێکی پیسەوە و چاو پڕ لە ئارەزووی نامەردانەوە لێی هاتە پێشەوە و دەسێکی بەسەر مناڵەکەدا هێنا، مناڵەکەش ڕووی لێ وەرگێڕا و سەری خۆی شاردەوە. دایکیشی لە مناڵەکە پتر ترسا و هەموو لەشی هاتبووە لەرزین... هەستی بەناپاکی بەردەمی کرد، لێوی هاتە لەرزین... وە لە دڵی خۆیا ئەمەی وت:

– لە مناڵییەوە نامووسم بەخێو کردووە، تۆ بڵێی ئەم کابرایە... (کابرا وەك هەست بکا بە شڵەژانی ئافرەتەکە) گەڕایەوە سەر کورسێکەی دەسی هێنا بەو بڕە تیسکە ناشرینەی ئەملا و ئەولای سەریدا، وەك بڵێ – بەخوا نێچیرێکی چاکە – پێکەنینێکی بێ مانای بۆ کرد و یەك دوو کەڕەت لەسەر یەك و بەشڵەژاوی وەك زمانی ئەو نەبێ [لاتخافی] دووبارە کردەوە ئەو وشەیەی کابرا پێی وت هێنایە هەلۆرکە لێوە تەنکەکانی کەوتە جووڵان... جارێکی تر بەر لە ئێستا هەمان وشەی بەرگوێ کەوتووە... [ئەو جارە بوو کە دایان بەسەریانا و، عەلییان گرت، یەکێ ئاوای پێ وت]

کابرا دەرگاکەی بۆ کردەوە، کەوتە بەردەمی، حەپەسان و ترس وای لێ کردبوو چۆن نیشانەی بۆ کردبایە وا ئەجووڵایەوە، دەرگای ئۆتۆمۆبێلەکەی بۆ کردەوە... بەتەنیا بردی

بۆ شوێنێك... لەوێ بەبێ دەسەڵاتی خۆی دا بەدەستەوە... بۆ سبەینێ لە نزیك ئەو شوێنە داینا کە لێی دابەزیبوو.

***

دوای چوار مانگ هەموو شتێکی بۆ کۆمەڵە پیاوەکەی تەنیشت مزگەوتەکەی درکان... ئەوانیش ئەوەی دەماری پیاوەتی گرتی توولە ڕێگاکەیان گرت کە بەرەو ناوچە شاخاوییەکانی بردن.

کانوونی دووەمی ١٩٦٩

دابەزین

ئەوەی لە شارەکە بەپیاوەتی دائەنرا، ئەم تفی لێ ئەکرد و مۆری ناپیاوی پێوە ئەنا، لایان وابوو هەموو شتێ بەشارەزاییەکی بێ وێنە لە شوێن خۆی دانراوە دەس لێدانی پاداشتی (سەقەرەکەیە) دەمتان کلیل نێن و چاوتان ببەستنەوە قرِوکپ، و وا ڕاهاتووین... ئارەزووەکانی، پێکەنینی گاڵتە پێکردن، زیاتر چرۆی پێ پەیدا ئەکرد و ڕەگی پێ دائەکوتا، ناپیاوەتییەکانیان درۆ و دەلەسەکانیان خۆریان لە نەمامی هیوای ئەگرت، بەڵام یاسای سروشتی وایە: کاتێ نەمام ئەنێژرێ هەورەکان ئەو سەختییەی نامێنێ و ئاسمان بەرەو ساماڵی ئەڕوا، کە جارێکی تریش خۆی لە ژێر «خۆر»دا هەیبوو نەمام ڕەگی خۆی داکوتاوە...

ئەمانەی بۆ فەرمانبەرە بچکۆڵەکانی شارەکە ئەوتەوە، بە:

– چەنی ماوە بۆ سەری مانگ. باسەکەیان پێ ئەبڕی...

ئەوەندەی تر شێتگیر ئەبوو، قینی هەڵئەسا هانای ئەبردە بەر کتێبەکانی ژوورەکەی. هەزار جار ئەمەی پڕ بەگوێ ئەبیستەوە.

– گۆشەگیرە و دوورەپەرێز وەستاوە و خۆی کشانۆتەوە.

دوورەپەرێزی و خۆکشانەوەی خۆیان لە بیر چووبووا.

لێی تێ نەئەگەیشتن... کردەوەکانیان سەرەوخوار ئەبینی.

لەو ئێوارەیەوە، بەزەیی بەپیرەمێردە کۆماوەکەدا هات و بەپەیژە قوڕاوێ کە سەری خست، لە کاتی گەڕانەوەدا لەگەڵ کچی پیرەمێردەکە ئاڵان بەیەکا و توندی تونی مەمکی خڕبووی کەوتە سەر سنگی پڕ ئاواتی، وەك تینوویەك دەم بنێتە کانییەوە مژێکی ناوەیە دەمییەوە، ئیتر خۆی داوە (خانە تەپیوەکە) هەموو نیوەڕوانێ چاوەڕوانی هاتنە خوارەوەی پیرەمێردەکەی ئەکرد... لەولاشەوە بزەی سەرکەوتن کەوتە سەر لێوی دانیشتوانی شار

– لە گۆشەگیری دەرچووە

– ماڵیمان کرد.

– تۆبە قەبووڵە

ڕەنگە بە برسێتی ڕابگردایە کچە تاقانەکەی نەبوایە... ئەبوایە ڕۆژی دووجار دابەزایە،

كە سكی تێر ئەبوو مشووری پەیژە قوڕەكەی لێ ئەنیشت.

لە سەرەوەی پێ پیلكانەكەوە وەستا. ترسی هاتنە سەرەوەی لێ نیشت لە گەڕانەوەیدا. «بەڵام ئەبێ هەر دابەزم». ئەبوایە دابەزێ، نەك لە برسانا بەڵكو ڕاهاتبوو.

ئەو ئێوارەیەی لە نەردەوانەكە سەری خست، پیرەمێردەكە بەم جۆرە ناڕەزایی خۆی دەربڕی:

– خۆزگەم بە ئێوەمانان... بێ پەژارە و بێ غەمن... بەلای هەر كەسێكدا دەڕۆم ڕووی ترش ئەكا.

– ئەو تەنگ و چەڵەمە و ئازارەی دێتە (ڕێگامان) نەك هەر تووشی نایەی، بەڵكولە سەردەمی خۆشتدا هەر بەبیرتا نەهاتووە. ئازاری ئێمە لە هی ئێوە زۆرترە.

لەو كاتەدا وای هەست كرد نەك بۆ یەكەم جار گوێی لێ نەگرن، بەڵكو گرێی دڵی خۆشیانی بۆ ئەكەنەوە. پاشان بۆی گێڕایەوە ئەو شەوە گەلێ خەوی خۆشی بینی.

پای چەپی بەترس و لەرز و ئومێدەوە، نایە سەر یەكەم پلەی پەیژەكە لە لای خۆیەوە و دوا پەیژە لە لای لاوەكەوە كە چاوەڕوانی هاتنە خوارەوەی بوو.

– یەكێ دائەبەزێنی و یەكێ سەر ئەخا.

لە دانشتنێكا، سەرسپێكە ویستی بیخاتە سەر (ڕێگای ڕاستی) ئەوەی چەند بارە كردەوە.

– بەلای منەوە ئەوەی ئەمڕۆ لە نوشستیدایە و دابەزیوە، لەگەڵ ئەوەی لای ئێوەمانان كە ئەبێ هەر لە سەرەوە بێ بەلای ئێوەوە، لە زۆرانبازی دان بێ چەن و چۆن جێكە بەلاكەی ئێوە چۆڵ ئەكرێ بەمە ویستی بەرچی قسەكانی بداتەوە. بەڵام هەمان شتی دووپات كردەوە

– یەكێ دائەبەزێنێ یەكێ سەر ئەخا.

ئەویش دوا بەدوای ئەوا وتی:

– یەكێ دائەبەزێ یەكێ سەر ئەكەوێ.

لەگەڵ هەڵهێنانی پێی ڕاستی، هەناسەیەكی هەڵكێشا. وتووێژەكەی ئەو ئێوارەیەی كەوتەوە یاد، كە گەڕایەوە ماڵەوە بیری كەوتەوە ئەبوایە ئەمەشی پێ ڕابگەیاندایە.

«ئەوەی لە دڵماندایە بە كردەوە ئەیسەلمێنین، كردەوەكانمان خۆمانین، بەڵام ئێوە كاتی خۆی هیچتان بۆ ئێمە نەكرد، هەمان هەڵەی ئێوە دووپات ناكەینەوە».

که بەکەساسی ئاهەکەی هەڵکێشا بەتوندی داردەستەکەی هاوێشتە بەردەم پێی یەکێ یەکێ لە پەیژەکانی سمی، وەختە بوو لەسەر دەم بکەوێ.

هێزی دا بڕوا بیگرێتەوە، لە دڵیشەوە ئارەزووی نەمانی ئەکرد.

لە سێیەمین پەیژەدا وچانێکی دا، نەیتوانی لەوە زیاتر چاوەڕوانی بێ، بۆیە بڕیاری دا بڕوا دەستی بگرێ و بیهێنێتە خوارەوە.

بەپێچەوانەی هەموو جارێکیانەوە ڕووی گرژ بوو. ویستم بیدوێنم:

– هەناسەیەکت هەڵکێشا چی غەمێکت هەیە و، ئاواتی چیت لە دڵایە؟

– ئاواتێکی ئەوتۆم نییە. غەیری سکم تێرکەم، کە تێریش بووم هۆڵی سەرکەوتن و دابەزینی پەیژەکەم لێ دێ.

کاتێ بەدەس پان کردنەوە لەم دووکان بۆ ئەوی تر ئەڕۆیی.

بە دوو قەڵەمباز خۆی گەیاندە سەرەوە و لە تەنیشتی کچەکەوە دانیشت.

– گیانەکەم هەزار ئاوات چاوەڕوانی ئێمەیانە بیهێنینە دی، یەکێ لەوانە ئەم خانە تەپیوە هەڵوەشێنم. لە بری ئەو پێپلیکانە ڕووخاوانە بۆ منداڵەکانمان پێپیلکەی پان و ڕێك دامەزرێنم، نەك بۆ سواڵکردن پێیا بڕۆن و بێن، بەڵکو بۆ چوونە قرتابخانە و باخچەکان.

– ئەگەر کچ بوو ناوی بنێین چی؟

– ژیان

ئەگەر کوڕ

وشەی دوایی تەواو نەکردبوو غەڵبە غەڵب لە خوارەوەی پەیژەکە پەیدا بوو. بەچوار دەستە پیرەمێردەکەیان هێنایە سەرەوە.

شوباتی ١٩٧٢

چەرخێکی کەش

بایز تەمەنی هەر وەك ئێستا ئەبێ

بەبێ ئاگایی دایکی، تەشتە مسەکەی هەڵدایەوە، لەتێ نانی لە سفرەکە دەرهێنا ژەنییە جامە ئاوەکەی تەنیشتی. بەبازدان ماوەی نێوان کوختەکە و دەرگای حەوشەی بڕی... ئەنجا ئاوڕێکی دایەوە، کە دی دایکی دیار نییە هەنگاوەکانی گورج کردەوە، تا بەردەمی دەرگای ماڵی حەمەی هاوڕێی نەوەستایەوە. لەتە نانەکەی خستە ژێر هەنگڵێوە، پەنجەکانی تێکەڵ یەك کرد، هەردوو پەنجە کەڵەشی نووشتانەوە، لە نێوان هەردوو لەپیا بۆشاییەکی لێ پێك هانی. دواجارش بەئاستەم لێوە تەنکەکانی خستە بۆشایی نێوان هەردوو پەنجە کەڵەی و تا هێزی تێدا بوو چەند جارێ فووی پێدا کرد، بەو دەنگە – کە لە دەنگی کۆترە کێوی ئەچوو – بانگی حەمەی پێ کرد، ئەویش هەر لە حەوشەوە بۆی سەندەوە. وەك لە پێشا رێك کەوتبێتن لەسەر جێگای یاریکردنیان، کۆڵانە لێژەکە خلی کردنەوە بەرەو پانتایی خەرمانەکانی پاین دێ، لە ناو [تارمە] کایەکدا خۆیان تلاندەوە. بایز لە ناو کاکەدا هەڵنەسابوو چنگێ کای هاوێشت بۆ حەمەی هاوڕێی کەچی باکە بەرەو ڕووی خۆی کردەوە، وەك زەردەواڵە پێوەی دابێ قیژاندی و بەهەردوو دەستی چاوەکانی پۆشی. حەمەی هاوڕێی لە سەر چۆك لە بەردەمی دانشت کراسەکەی خستە سەر چاوییەوە و فوویەکی پێدا کرد و وتی:

– دوێنێ شاوەیسی کوێخا عەزیز هەردوو چاوی پڕ کردم لە کا و ڕای کردەوە بۆ ماڵەوە و بەتەنها بەجێی هێشتم.

– دایکم هەموو ڕۆژێ پێم ئەڵێ یاری لەگەڵدا نەکەی... دامێنی مناڵەکان هەڵئەداتەوە و ئەڵێ دەرپێتان لە پێدا نییە.

– بابڕۆین مار هەنجێنی بکەین.

– من بەیانی ئەڕۆم بۆ ماڵی پوورم لە شار... بەتەنیا ئەمێنێتەوە.

– لەوێ لەگەڵ کێ یاری دەکەی؟

– دایکم ئەڵێ لە سەرتاشخانەکەی مامت دات ئەمەزرێنم.

– ئەزانی سەر بتاشی؟!... ئەمەی وت و لەتە نانەکەی بایزی هاوڕێی لە ناو کاکە دەرهێنا و بە بەرۆکی پاکی کردەوە، پڕ بەدەم پاروویەکی بڕی و وتی:

– نانەکەی ماڵ شاوەیس چەند سپییە؟!

– ئەڵێ ئەم خەرمانانە هەمووی هی ئێمەیە.

زەردەواڵەیەك بەباڵە فڕێ و گیزە گیز چەند جارێ بەسەریانا هات و چوو، لەولایانەوە نشتەوە سەر توێکڵە شووتییەك. هەردووکیان تەماشای یەکتریان کرد و لە یەك کاتدا پەنجەی شایەتمانیان خستە سەر دەمیان وس... و... س... س

حەمە پووشێکی گرتە بەدەستەوە بەدزە نزیك بووە تا پووشەکەی چەقانە چزووی زەردەواڵەکەدا، بەیەکەوە هاواری خۆشییان لێ هەڵسا... یاری تەیارە... یاری تەیارە... هەندێك لە پووشەکەیان قرتاند تاکو بتوانێ هەڵفڕێ، ئەوانیش دوای کەون، لە خەرمانەکان دووری خستنەوە لە یارییەکەی خۆیان بەولاوە ئاگایان لە هیچ نەبوو گرمە گرمێك بەئاگایانی هێنا. گوێیان هەڵخست. بەڕاکردن خۆیان گەیاندە گردەکەی تەنشت ڕێگاکە. بایز دەستە بچووکەکانی دا بەبا یەکا و شانی حەمەی هاوڕێی گرت

– دایکم ئەیوت ئەگەر ئۆتۆمۆبێل دەست کەوێ ئەمڕۆ ئەتبەم...

ئێستا ئەڕۆم حەمە گیان... قوتابخانە کرایەوە دێمەوە... ئێ؟

ئۆتۆمۆبێلەکان تا ئەهات زۆر ئەبوون... هەندێکیان لاڕێیان گرت، ئەوانی تریش بەتوندی بەرەو دێی [سەر شۆڕاو] ئەهاتن بەتوند زۆر بەتوندی... حەمە و بایز وەك دوو کۆترە کێوی واشەیان دیتبێ ترسان. لەسەر چیچکە دانشتن و دەستە بچووکەکانیان خستە سەر ئەژنۆیان

– با ڕاکەین بایز تا ماوەیەك بێ دەنگ بوو

– بۆ؟

– با ڕاکەین.

بنجکیان لێ بۆوە بەڵام... هەر لە دوورەوە دەستڕێژ دەستی پێ کرد دوو کۆترەکە تلاوتل کەوتنە ئەو دیوا بۆ سبەینێ دایك و باوکی هاتن بۆ [دووز] بایزبان لەگەڵ نەبوو.

کانوونی یەکەمی١٩٧٢

وێڵی دوای نامەیەك

— ... سبەی وەرەوە.

ئـەو ڕۆژەی لـێ ئـدەبـووە سالـێ. بـەدرێژی ڕۆژەکـەش جـیـهـانێکی خۆشی بۆ خۆی و خـێزانـەکـەی لـەو سبـەینێدا دادەمـەزراند، ئـەو ئـاوات و جـیـهـانـی دامـەزراوی خـەیـاڵـەی دوێـنـەی هـەڵـدەوەشایـەوە و هـەڵـدەتـەکـایـەوە، کـە جـارێکـی تـریش [سبـەی وەرەوەی] ئـەبـیستـەوە... بـەهـەردوو دەست پـاڵـدەمـی ئـومێدی بـەر نـەئـەدا... ئومێدی لـە سبـەینێی نەئەبڕی... گیرفان و سەیری تا ئەهات کەمی ئەکرد تاسبەی وەرەوەی ژمارە حەوتی بیست. پێکەنی. ناچار گەڕایەوە [ناهەقم نەبوو پێکەنیم] هەرچیم هەبوو بەدیار نامە بۆرەوە سەرف بوو و هیچ. نامەکەیان دایە دەستی پێکەنی، وایان زانی شوکرانە بێژە. کە پـێکـەنـی تـرسا، وەك لاستـیـکـی کـرژ لـێوی چـووە سەریـەك نـاهـەقی نـەبوو، گوزەرانی خێزانەکەی لە نامەکەدا ئەبینی... (دایکم وەك من چاك بوونەوەم باوکمی لە نامەیەکدا بەدی ئەکرد... نیشتە شوێن هەوا و بنماڵییەکەی و ختییە دەست مەلای دێکە، کە نامەکەی قەمچ ئەکرد لە ژێرەوە ئەیڕوانییە قاچی دایکم، ئەوساش پێکەنیم، دوای حەوت ڕۆژ خۆی ڕزگاری بوو و منی تووش کرد).

سبەی وەرەوەی ژمارە حەوت کاسی کردبوو، خۆی گەیاندە چایخانەی ژێر ئۆتێلەکە بۆ سبەینێ گەڕایەوە... بە وەرسبوونێکەوە هەموو گرانی لەشی خستە سەر قۆڵی و توندی کرد لە تەختەی چایخانەکە، لەو ڕۆژەوە گەڕاوەتەوە بڕیاری داوە چاوەڕێی هیچ نەکات. [حەوت ڕۆژ... حەوت ساڵ بوو چاوەڕوانی وتەیەکم کرد... ڕەنگە نەیانزانیبێ چیم ئەوێ!!] (ئافرەتەکەی هاوسێمان ئێستەش چاوەڕێی کوڕەکەیەتی... پێی دەڵێم نایەتەوە). غەڵبە غەڵبەکە، چایخانەکەی ئەوێی هێنایەوە یادی [لەوێش کۆمەڵ کۆمەڵ دانشتبوون وەك ئێستا تەنیا بووم. هەموو دەمیان ئەجووڵا کەچی نەم ئەزانی دەڵێن چی... دەستیان... دەمیان سرەوتیان نەبوو... تا چاپچێکە دەمی لێك نەئەنا... ڕادیۆکە بەگڵۆپە سەوزەکەیا دیاربوو چەنەی ئەدا، کەچی کەس گوێی لێ نەدەگرت، بۆ خۆی ئەدوا غەڵبە غەڵبەکە وەك ئێستا لە گوێما پەنگی ئەخواردەوە، کەچی هیچی لێ تێ نەئەگەیشتم... لەو هەزاران پیت و دەنگانە نەم ئەتوانی تەنیا پیتێك دەنگێك چییە جیابکەمەوە لە یەك، غەڵبە غەڵب و گرمە گرم و هیچی تر قورگم وشك بووبوو، زبانم وەك پارچە تەختەیەکی لێ هاتبوو. داوای

ئاوم کرد..] بێ ئەوەی هەست بکا بەدەنگێکی بەرز وشەی [ئاوی] لە دەم دەرچوو – وەك لەوێ دانیشتبێ... لە یەکدانی جامەکە و دۆلکەی دەست شاگردە منالەکە ڕایچەنی. پێکەنی.

کیژێکی تازە هەڵچوو بە بەردەم چایخانەکەدا تێپەڕی، کۆمەڵەیەکیان دەست و دەمیان لە جووڵە کەوت و چاوی برسییان بڕییە کچەکە تا لە چاو ون بوو... دینار و نیوێکم پێ مابوو تووشم بووە تووش ناسیاوێکمەوە کە دەمێك بوو نەمدیتبوو... ژمارەیە زۆر کۆلانی تەنگەبەر و پێچاوپێچمان بڕی تا چووینە ماڵێکەوە... هیچم بۆ نەکرا لە پەژارەی نامەکەدا دینارێکیشم دۆڕان.

– دوو دەست دۆڕاندووتە.

– ئەمجارە تاوە.

[من لە دایك بووم دۆڕانم] غەڵبە غەڵبەکەی دەوری نەمابوو کەچی هەستی بەکرم و هاژەی سەری ئەکرد کەچاوی بەرز کردەوە خۆی بەتەنیا دی وای ئەزانی کوردیینەکان پێی پێئەکەنن.

تەمووزی ١٩٧٢

دان پیانانی نامەردێك

[کۆرپەی شیرینم: لەم نامەیەی ئەمجارەمدا، باسی خۆمت بۆ نانووسمەوە، هەواڵی هاوڕێکانت پێ ڕادەگەیەنم و داوای شتێکی گرنگت لێ دەکەم: دەزانم داپیرە گەلێ ئەفسانەو، داستانی پڕوپووچی ئاخنیوەتە مێشکتەوە، تا بوونەتە شیرپەنجە، خۆتی لێ بتەکێنەوە ئەزانی..]

ئەمە سەرەتای نامەیەك بوو، بۆ ئافرەتێك، خوێندمەوە، منداڵەکەش کە نامەکەی بۆ هاتبوو، بە پەرۆشەوە، گوێی لێ دەگرتم.

دانی پێدا ئەنێم: لەبەر ئەوەی منیش بەداستان و وتەی پڕ و پووچ گۆش کراوم، نەمتوانی نامەکە وەك خۆی بنووسمەوە...

سێ مانگ بەسەر هاتنی نامەکەدا تێپەڕ نەبوو، ئافرەتەکە بێوەژن کەوتە.. خۆی بەڕێکخراوێکی جیهانی ناسی، ئەوەی ناردیان بۆی خستمە ژێر کاشی ژوورەکەمەوە تاکو شێ نەگرێ –نامەردم–.

دانی پێدا ئەنێم: کاتی خۆی منداڵ بووم هەموو شەوێ خۆم ئەئاخنییە بن باڵی داپیرەوە و داوای دووپات کردنەوەی داستانی [مەردو نامەرد]م لێ ئەکرد، ئێستاش نازانم بۆ؟ زۆرترینی [نامەردم] خۆش ئەویست، بۆیە ئێستەش کردەوەکانم نامەردیی لێ ئەتکێ [هەموو داپیرەکان کۆبکەینەوە جارێکی تریش ئەوەندەی تر تەمەن بکەن، تائەفسانە بگێڕنەوە، هیچی لێ فێر نابێ... بەگوێرەی کارەساتەکەی ئەمڕۆ نابێ کە چاو ترووکاندنێکی برد و نەبرد]

کارەساتەکە: بە کورتکردنەوە و دەستکارییەکی زۆرەوە لە نامەکەوە وەرم گرتووە:–

پەپو هەزاران لانەی بۆ پەیدا کراوە، ساڵ بارانە و ساڵ و هاتە، بەڵام لە ساڵ گرانییە گەورەکە ئەچێ، هەر مەردمێ زەرووییەك نووساوە بەردەم و چاویەوە، کەچی منداڵەکان لەیاریی خۆیان ناکەون.

– هەیاران و مەیاران یاخوا بی کەیتە باران.

قرچەی هاوینە، باران دەستی پێ کرد، بریسکە، گرمە، تێزاب و ئاسنیش بارانەکەی،

چاو تroووکاندنێکی نەبرد پێنج، شەش، هەشت بێ سەر و دەست مانەوە.

[پڕ بەپێستی وشەی کارەسات بوو. دێ گریا. چەکە بێ ئارامەکەی دەستمان لێنایین. هەموو شتێ ڕەنگی جارانی نەما مزگەوت و مالەکان ڕەش هەڵگەڕان. ئاسمان شینایەتیی نەما. تەپۆڵکە و دەشتاییەکان سوور بوون لەبەر چاوم. قۆڵی یەکێ لە هەشتە کەبە بڕوای چرچ و ناشیرین دیار بوو ئالأبووە ملیی هاوڕێیەکی خاوەنەکەی] منالەکە کاتێ ئەمەی بیست. دەستی کردە ملی دایکی و چاوی بڕییە دەمم، وەك دەنگ و باسی ناو ڕۆژنامەیەك ئاسایی و بەپەلە ئەمخوێندەوە.

[کۆرپە شیرینەکەم: بۆ ئەوەی منت لەیاد دەرکەن و بتخەنە باوەشی خەو، کۆمەڵە داستان و چیرۆکێکی پڕ لە درۆ و دەست هەڵبەست بۆ ئەگێڕنەوە، منالەکان لێرە – لای باوکت – بەدەم باسی ئەو هەشت هاوڕێیانەوە پێڵوو لەیەك دەنێن، بەچاوی خۆیان دیتیان مردن چییە باش شارەزای بوون. هەر چەنێ یادت بکەم، لە خۆمیان کۆ دەکەمەوە کە چاوە گەشەکانیانم تێ ئەبڕن و بەدانە بچکۆڵەکانیان لێوی خۆیان ئەکرۆژن موچڕکی خۆشی ئەمگرێ. چونکێ ئەزانم ئاشنایەتییان لەگەڵ مردنا پەیدا کردووە، نەك بۆ ئەوەی بمرن و ڕازی بن پێی، بەڵکو مردن پەیدا کەن بۆ مردن.